

БАЩА КАЧУЧЬНА

ГАЗЕТА ВЫХОДИТЬ РАЗ У ТЫДЗЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

LE JOURNAL BIELORUSSIEN „LA PATRIE“	DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „DAS VATERLAND“	THE WHITERUTHENIAN NEWSPAPER “THE FATHERLAND.”
№ 11 (495)	Нядзеля, 13 сакавіка 1960 г.	ГОД ВYДАНЬНЯ 14

Змаганьне за адсталыя краіны трох кантынэнтаў

Да найважнейших політичных падзеяў апошняга часу, і то падзеяў глыбальнага маштабу, трэба аднесці надзвычайныя політычныя падарожжы Хрушчова ў краіны Паўднёзна-Ўсходняй Азіі, прэзідэнта Айзэнгаўера ў Лацінскаму Амерыку і папярэдзіўшае іх падарожжа брытанскага прэм'ера Макмілана ў Паўднёвую Афрыку. Сюды-ж прыдзецца аднесці яшчэ неадбытае, але ўжо запланаванае падарожжа Хрушчова ў афрыканскія краіны.

Беспасярэдым мэтай усіх гэтых падарожжаў, які згодна камэнтуе заходняя прэса, ёсць нагромаджэнне палітычнага капіталу каліжым падарожнікам для канферэнцый на найвышэйшай узроўні, якая мае адбыцца ўжо ў травні месяцы. Але паза гэтым, чыста кан'юнктуральным, хаванцюка мэты сталага і прытрыпвага характару — змаганьне за ўплыў ў вадсталых краінах Азіі, Афрыкі і Паўднёвай Амэрыкі.

Хрущову патраціў цэлыя тры тыдні часу (ад 11 лютага да 5 сакавіка), аб'яжджаючы важнейшыя краіны Паўднёва-Ўсходняй Азіі (Індыю, Бурму, Інданезію і Афганістан), галоўным чынам дзеля таго, каб апрабні ў сваю карысць усё тое, што дасягнуў там для справы вольнага свету перад двума месіцамі падчас свайго трыумфальнага падарожжа прэзідэнт Айзэнгаўер, ды каб уменіць у краінах Азіі камуністычнае ўплыў, моцна аслабленае ў выніку агрэсіі камуністычнага Кітаю ў Тыбэце й на паўночным патраціць Індыі.

Прэзідэнт Айзэнгаўер у праймагу двухтысячага падарожжа (ад 24 лютага да 3 сакавіка) адрэдаў Бразылію, Аргенціну, Чылі й Уругвай. Мэтаю гэтага падарожжа было ўнаважаныя дачыненні з Паўднёнай Амерыкай і замацаваныя ўзаемнага супраціўніцтва. Праўда, у Паўднёнай Амерыцы, за вынятак Кубы, камуністычнага небяспека беспасярэдня не пагражае, а бальшыня паўднёнаамерыканскіх краін у ня ўтрымлівае нават афіцыйных дыпламатычных дачыненняў з Савецкім Саюзам. Тым ня меней, аднак, у краінах Паўднёнай Амерыкі пачало апошнім часам узнікаць вострае незадавальненне, што Задзіночаныя Штаты, накіроўваючы цяпер галоўную ўвагу на краіны Азіі й нават Афрыкі ды прызнаючы ім вялікую эканамічную помач, выраза занядабоўваюць Паўднённую Амерыку. Цяжкое гаспадарскае палажэнне змушае некаторыя паўднёнаамерыканскія краіны шукаць бліжэйшых кантактаў з Савецкім Саюзам і ягонімі сатэлітамі, што ў сваю чаргу пагражае Задзіночаным Штатам.

У політичних колах Америкі сур'єзна пачынаюць лічыцца з тым, што згодны дагэтуль паўдзённаамерыканскі блёк, які заўсёды падтрымліваў Задзіночаныя Штаты ў Арганізацыі Задзіночаных Нацыяў, хутка можа перайсці на нейтральны пазыцы падобна Індыі, якой Амерыка дае большую эканамічную помач, чымся краінам Паўднённае Амерыкі, узятым разам. У рапарце спецыяльнай камісіі, прытаваным напярэдадні выезду Айзэнгаўера для сенацкай камісіі замежных спраў аб сытуацыі ў краінах Паўднённае Амерыкі, было сказана: «Задзіночаныя Штаты мусяць змяніць свае дачыненні да гэтых краінаў і спецыяльна ў галіне гаспадарскай апрацаваць плян помачы, які-б абыймаў некалькі год наперад».

Кажны з вялікіх падарожнікаў пераконваў аб бескарысныхці прыязных да чынінняў, кажны запэўніваў аб мірнай палітыцы сваёй дзяржавы, кажны абіцаў матар'яльную помач бяз ніякіх палітычных канцэсіў узаман за яе. Але кіраўнікі заходніх дзяржаваў рабілі гэта шыра, выказвалі свае запраўдны перакананні, ня шукалі прапагандавае шумхі.

Макмілян закончыў сваё афрыканскае падарожжа вызначаньнем прынцыпу

роўнасьці расаў і асуджэньнем расізму. Айзэнгаўэр у новай бразыльскай сталіцы — горадзе Бразылія праклімаваў «права свабоднага выбару», якое павіна стацца галоўным прынцыпам амэрыканскае палітыкі. Але адначасна амэрыканскі прэзыдэнт перасяцярог, што Задзіночаныя Штаты «будуць лічыць інтэрвэнцыяй у нутраньня справы Амэрыкі, калі-б якая-небудзь чужая дзяржава — шляхам ваеннай агрэсіі ці дэструкцыйнай акцыі — адабрала свабоду выбару народу якой-небудзь з братніх рэспублік».

Ня ў прыклад кіраўніком заходніх дзяржаў, Хрушчов у азіяцкіх краінах гаварыў адну напярэду, сеў нявысілы і пераходзіў усякія межы таннай дэмагогіі. У сваёй першай прамове, якую ён меў перад абедзьвяма палатамі індыйскага парламанту, Хрушчов заявіў: «Некаторыя высока развітыя краіны дасягнулі высокае гаспадарскае ўзроўні дакучыцы прыгнечваньню імі азіяцкіх і паўднённаамерыканскіх краінаў. Было б справядлівым, калі-б гэтыя заходнія дзяржавы зьвярнулі сваім ранейшым каляніям хоць частку з таго, што яны перад гэтым заграбілі».

Хрушчов, галоўным чынам прайшоў кракадзілавы сьлёзы над азіяцкімі і афрыканскімі краінамі, якія яшчэ ўчора былі «прыгнечанымі калёніямі». Можна лёгка прадбачыць, — выводзіў Хрушчов — што гэтыя народы аднаго дня будуць належыць да пругрэсывўных краінаў сьвету. Сьмынагты Савецкага Саюзу будуць заўсёды на боку тых краінаў, якія, як прыкладам Куба, актыўна абараняюць сваю нацыянальную і гаспадарскую незалежнасьць. Савецкі Саюз, — запэўніваў Хрушчов — заўсёды гатоў несці бескарысьлівую помач тым краінам, якія змагаюцца супраць гаспадарскай адсталасьці.

У прамове, сказанай у Калькуце. Хрущчоў абвінавачіў заходнія дзяржавы ў тым, што яны, даючы гаспадарскую по-

мач, надужываюць яе дзеля паглыблення падзелу сьвету на два варожыя лягеры і выкарыстоўваюць гэтую помач ў якасьці аружжа «новай формы каляні-ялізму». Затое Савецкі Саюз дае помач па тое, каб дадзеныя краіны маглі сабе забясьпечыць незалежнасьць.

Амал у кажным сваім выступленні Хрушчов заўваў, што з мілітарнага гледзішча Саветкі Саюз сям'яны зб'яўляецца найсілынейшай дзяржавай у свеце. Ня гледзячы на гэта, Саветкі Саюз падаў ініцыятыву татальнага разаружэння. Робіць ён гэта не із страху перад вайной, але тымі ж вылучна дзеля сваіх мірных намераў.

Уся готая хрущовська домагогія настільки великими нітками була шита, що не потребує ніяких асальтивих аргументів, цього дзеля ейнаго расшыфравання. Восемьмьшню у сваім блспрыкладным чынізьме выглядае Хрущов у ролі «ангела міру» або праўнічка ўсяіага каліянізму пасля таго, калі заходзіць дзяржавы самі дабравольна адмовіліся ад сваіх былых каленіяў, а Савецкі Саюз зьдўляецца сяньня адзінай у сьвечце дзяржавай, якая практыкуе найцяжэйшую форму каліянілізму больш як на адной шостаі часці зямнае кулі.

Ня менш аблудным зьяўляюцца й хвастаньне Хрушчова аб «бескарыснасьці» савецкай эканамічнай помачы адсталым і эканамічна недарэзвытым краінам Праўда, казкая паўдзённаазіяцкай краіне, якую наведваў, заахвочваюў Хрушчоў і эканамічную дапамогу.

Савецкія крэдыты для Індыі выносілі да 1959 году 300 мільёнаў даляраў супраць двух мільярдаў даляраў, якія былі за гэты час прызначаны Індыі Зідаіночнымі Штатамі Амерыкі. У часе чаперанай вільзты: Хрушчов забавяўся прызнаць Індыі новых 300 мільёнаў даляраў на перыяд трэйх індыйскай п'яцігодкі, акая распачынаецца ў бягучым годзе.

(Заканчэньне на 4-ай бач.)

Аб адной дыскусіі ў „Полымі“

У студзенскім нумары менскага літаратурнага часопісу «Полымя» пачалася дыскусія аб літаратурнай творчасці Якуба Коласа. У часопісе змешчана рэцэнзія крытыка Фёдора Куляшова на кнігу Фіглюўскай «Творчасць Якуба Коласа». Рэдакцыя часопісу «Полымя» заяўляе, што яна не заджаеца зьвельмі дадатнай ацэнкі Куляшова кнігі Фіглюўскай і таму, побач з рэцэнзіяй Куляшова, змяшчае артыкул Рыгора Шкрабы, які выказвае пункт гледжання рэдакцыі на кнігу Фіглюўскай.

Прачытаўшы абодва артыкулы, нельга ня прызнаць рацыі рэдакцыі часопісу «Поляны» і асабіста Рыгору Шкраба, ў тым, што кніга Філгоўскай аб творчасці Якуба Коласа далёка ад прайздзяў характарыстыкі творчасці паэты і ад навуковага, аб'ектыўнага аналізу. Аднак Рыгор Шкраба, а зь ім і рэдакцыя часопісу, амбалаваліся крытыкай неабгрунтаванасці выказванняў Філгоўскай і Куляшова і заўвагамі аб некаторых супярэчнасцях ў іхніх выказваннях, а сваёю пагледу на творчасць Якуба Коласа так і ня выказалі.

Нашу ўвагу звярнуў на сябе падыход усіх прыганданых аўтараў да разгляду метаду мастацкай алегорыі ў творчасці Якуба Коласа, асабліва ў цудоўнай Коласавай пазмы «Сымон Музыка». Рыгор Шкраба «злавіў» Фіглюўскага на тым, што яна забыталася, гаворачы аб алегорыі наагул і алегорыі ў паэме «Сымон Музыка». З аднаго боку, Фіглюўская акрэсьлілае алегорыю, як «спосаб зышф-раваць свае думкі ад цензуры», а з другога — яна гаворыць аб алегорыі і ў паэме «Сымон Музыка», апошняй рэдакцыя якой, як ведама і як гэта падчырк-

Пытаньне русыфікацыі часта закранаецца на бачынах «Вацькаўшчыны». На нашу думку, гэтае пытаньне павінна і ў будучыні стала асвацца ў цэнтры нашай увагі, ці, правільней кажучы, увага да яго з нашага боку павінна ўсцяж павялічацца.

Як паказвае жыццёвая практыка, справа русыфікацыі датычыць найбольш жыццёвых інтарэсаў нерасейскіх народаў СССР, у тым ліку, і ў першую чаргу, нас Беларусі.

Калі дасюль магчыма нехта і сумаляваўся ў патрэбе шырокага і ўсебаковага абмеркавання й раскрыцця гэтай праблемы, калі дасюль нехта магчыма крытычна ставіўся да сыгналу ў нашай прэсе і ў прыватнасці ў «Вацькаўшчыне» аб рэальнасці гэтай пагрозы, пасля апублікавання ў савецкай прэсе вынікі апошняга перапісу насельніцтва СССР, асабліва-ж ягонага нацыянальнага складу, ён павінен перагледзець свае пагляды.

Факт русyfikацыі савецкай ўлада сама пацвердзіла і прадэманстравала цыфрамі. Так, цыфрамі, канкрэтнымі цыфрамі, недакладнымі, сьведча хвальшаванымі ў залежнасьці ад патрэбы у той ці іншы бок, але цыфрамі, — сярэдкам вымярэньня, якія ня звычайна абмянае там, дзе справа датычыць ейных няўдачаў або злачынстваў, якія зь ейнага пункту гледжаньня не павінны падлягаць публікацыям. Тут-жа справу маем із злачынствам капіталізм, у дачышчэньні да цольных народаў, злачынствам мяжуеючым з генацыдам. Расьце толькі адзін народ — расейскі, іншыя — або застылі на мёртвым пункце, або, як гэта бачым на прыкладзе Беларусі, памяншаюцца. І савецкая ўлада ня лічыць патрэбным сароміцца гэтага факту або хаваць яго.

Аб чым гэта сьветчыць? Ці не аб тым, што такія вынікі адпавядаюць палітыцы партыі ў дэмаграфічным і нацыянальным пытаньні і што яны былі па-

Шкраба, была зробленая ўжо ў са-
пэрыяд.

У артыкуле Рыгора Шкрабы мы чы-
таем:

«Нельганае звярнуць увагі на спрошчанае і абмежаванае разуменне аўтаграм манатрафіі мастацкай алегорыі. Надумку Л. Фіглёўскай, яна найбольш характэрная для твораў Я. Коласа дарэвалюцыйнага часу. Праўда, пры разглядзе «Казак жыцця» яна ня выказвае гэтудумку, хоць тут, здавалася, было-б вельмі дарэчы пагаварыць аб прыродзе алегорыі. Зразумела, чаму яна гэтага ня робіць: у апошнія гады свайго жыцця Я. Колас прадоўжыў цыкл «Казак жыцця», і, такім чынам, погляд на алегорыю, як спосаб зашыфраваць свае думкі ад цензуры, сам сабою, аўтамаатычна адпадае. Што аказ тагога погляду на алегорыю прытымлівальца Л. Фіглёўскай, святчыць яе разгляд паэмы «Сымон Музыка»: «У сваёй асновае паэма «Сымон Музыка», — піша яна, — склалася ў дарэвалюцыйныя гады, калі алегорыя была вельмі зручна як вопратка ідэі, як умяшчальна яе.»

Далей Рьгор Шкраба ставіць такое пытаньне: «апошнішоу рэдакцыю «Сьмяна на Музыкі» Я. Колас напісаў у савецкі час, дык чаму-ж ён не адмовіўся ад алегорыі, калі яна была, як сьцьвярджае Л. Фіглюўская, неабходным сяродкам пэўнага пэрыяду», а не мастацкім прыёмам наагул?»

Прачытаўшы гэтыя выказванні, ніхто, хіба, ня скажа, што Шкраба паразумнеў, што яму цяпер стаў ясным пагляд на савецкіх беларускіх літаратурных крытыкаў на прыроду й значныя алегорыі ў творчасці Якуба Коласа і асабліва ў паэме «Сымон Музыка». Адчуваецца, што

сигнуты, дзякуючы пасялядоўнаму праводжанню гэтай палітыкі ў жыццё? Самі большавікі справу паставілі так ясна, што адказ тут можа быць толькі адзін: Так! Гэта вынік пасялядоўнай дзяржаўнай палітыкі максымальнай русыфікацыі ўсіх нерасейскіх народаў, прадуманай ува ўсіх дэталей і кансэпцыйна праводжанай пад ціскам усяе таталітарнае сістэмы. Ня будзем тут спыняцца над дзейнасцю гэтай складанай русыфікатарскай машыны. Хто гэтым пытаньнем цікавіцца і падыходзіць да яго сумленна — той ведае.

Кажальники ўсе называюць гэтае канкрэтнае з'явішча ягонім канкрэтным ім'ем. Калі гэта робяць людзі неаінфармаваны ў справах — гэта можна прабачыць, з тэй, зразумела, засьцярогай, што калі нехта нечага добра ня ведае або не разумее, лепш тады зусім не забіраць голасу. Але непрабачальна, калі гэта робяць людзі ці інстытуцыі, спецыяльна пакліканыя вывучаць і растлумачваць іншым афіцыйную і замаскаваную сутнасьць падсавецкай рэчаіснасьці. Гэтыя аноншы русыфікацыі часта хваляты бачны-б пад назовам «дэнацыяналізацыя», а часта ўсякімі спосабамі абмяноў гэтае пытаньне наагул, як быццам яно зусім ня існуе.

Але што значыць «дэнацыяналізацыя» і ці можна гаварыць аб нейкай «дэнацыяналізацыі» ў Савецкім Саюзе?

Пад «донацыяналізацыі» аўтаматычна разумецца пазбаўленне чалавека ці народу акрэсленых ідэяльных азнакаў, ператварэнне яго ў нешта накіштаў гэтак званага «бязроднага касмапаліта». Тэарэтычна так меў выглядаць гэтак званы «савецкі чалавек». Але ці гэта мы маем на практыцы ў Савецкім Саюзе? Нічога падобнага! Апошні пералік насельніцтва СССР ня мае рубрыкі «савецкі людзі», «савецкі чалавек», куды-б адносілі ўсіх «зэнацыяналізаваных», але ёсць Расейцы, Украінцы, Беларусы і гэтак далей. Усе гэтак званыя (з прабачэння) «зэнацыяналізаваныя» апынуліся ў рубрыцы Расейцаў. А такіх мільёны і мільёны... І напэўна не знайшлося аніводнага «зэнацыяналізаванага» Расейца, які-б трапіў у лік, скажам Татарцаў ці Жыдоў. Дык дзе-ж лёгіка гаварыць аб «донацыяналізацыі», калі маем перад сабой яўную русыфікацыю, пацверджаную афіцыйнай, хай сабе і савецкай, статыстыкай.

Чым-жа можна вытлумачыць гэтыя парадоксы? Дэзынфармацыі? Вяз гэтага тут, базуючы на, не абходзіцца. На Захадзе ёсць яшчэ шмат улезіх у довер «экспертаў» па справах Савецкага Саюзу, якія сабе не ўяўляюць, а найчасцей свядома ўдаюць, што не ўяўляюць, што «великий русский» народ можа павялічацца нясумленнымі спосабамі, такімі, напрыклад, як дзяржаўнай русіфікатарскай палітыкай...

У таких випадках можна й треба гав-
ряць аб свєдєдїах апрабїцї аднїї з
галуцїнї мїтаў балышавїцкїй нїтрїнай
палїтїкї, якїй зїяўлїцїца русїфікацїя
нерасейскїх нарїдїў ССРС. А гїта нїяк
ня мїсїцїцїа ў рамкїх змїагнїя з балы-
шавїзмїм, савецкїм імпрїяїїзмїм і ка-
мунїзмїм наагул, змїагнїя, якїе Захад
ў сїлу палїтїчнїх абстїаїнїў у сучас-
нїм свїєдїе змїушнїх вєсїцї цїялї і бу-
дзїе змїушнїх рабїцї гїта і ў будучїнї,
кадї ня хоча пасїцї ахїярїй свайгї пра-
пїрацїїїїка. Нїя ўлїцїваць, нїя выкрїваць
і нїя супрацьдзїєцї русїфікацїї, як
фактуру, якїм савецкїя сїстїма кары-
стаецїца для ўмїацаваїнїя свїє імпрїїї
— гїта нїя свїєдїах або і свїєдїах пад-
рїў справї аїтїкамунїстїчнїа змїа-
гнїяїа. А рознїя «експїртї», якїя пад-
казвацїю і фарсїуюць такї падїход да
справї, спрїчнїяюць гїтаму змїагнїю,
мякка качуць, «мїядзвєдзїую ўслугї».

Адкрїтым пакїдїам пытанїе, дзїе лїя-
жаць пружнїнї гїтай дзїїїнфармацїї.

М. Б.

Перад прыездам Хрушчова ў Францыю

Крамлёўскія дыктатары, асмакаваўшыся ўдачай свайго падарожжа па Ангельшчыне ў 1956 годзе (удачай, зразумела, у сэнсе маральнага ўдару й для падсавецкіх народаў і іхнаму духу супраціву бальшавізму), схпіліся пасля гэтага за «залатое слоўца» Леніна аб «мірным суіснаванні» краінаў «сацыялізму» з капіталістычным сьветам. Лёзунг «далоў халодную вайну» стаўся найбольш улюбленым лёзунгам камуністычнай партыі, а кжнае слоўца звычайнай куртуаэыйнасьці з боку дзяржаўных мужоў заходніх дзяржаваў выкарыстоўваецца бальшавіцкай прапагандай, як «капітуляцыйны імперыялістычны», як перамога ў халоднай вайне «мудрага» Мікіты, гэтага «магутнага ледакола» ў халоднай вайне. Гэтакім-жа чынам быў выкарыстаны й ліст нутранага прапаганднага ўжытку й ліст ангельскай каралевы ёйнаму «прыцелю» «прэзыдэнту» Варашылаву з падзякай за прывезеныя ёй падаркі — казакія коні.

Пасля гэтага Амэрыка была выбраная Крамлём другім і найгалоўнейшым аб'ектам для «мірнага» наступу бальшавізму.

Амаль два гадзі часу спатрэбілася Крамлю, каб дапрасіцца ў прэзыдэнта Айзэнгаўэра дазволу на ўезд Хрушчова ў Задзіночаныя Штаты. І на вялікае здзіўленьне бальшынці палітычнага сьвету, Хрушчоў атрымаў запыт, ды ня толькі запыт, адказваючы ягонаму афіцыйнаму становішчам прэм'ера ўраду й сакратара камуністычнай партыі, але й як галавы дзяржавы ці «прэзыдэнта СССР». А гэтага якраз і хацелася Хрушчова, каб быць прынятым з усімі ганарамі й чэсьцямі, належнымі ў такіх выпадках прыняццям галоваў замежных дзяржаваў.

Згода Вашынгтону на прыняццё Хрушчова ў такой, зусім яму ня прыслугоўваючай форме магчыма й калікулявалася амэрыканскай дыпламатыяй, як самадэскрэдытацыя Хрушчова. Публічнае й бессаромнае ўзурпаваньне Хрушчовам тытулу й правоў прэзыдэнта лягічна й нельга было інакш камэнтаваць, як грубай дэскрымінацый «прэзыдэнта» СССР. Але для Крамля ў мэтах падняцця аўтарытэту Хрушчова ў вачох паднявольных народаў значна важнейшым быў гэты вонкавы эфэкт, чымся ўсякая «буржуазная» лёгіка. Важней за ўсё было тое, што савецкая прэса магта падаць буйнымі літарамі павадзіннасьці аб ганаровых гарматных салютах на Вашынгонскім аэрадроме, аб спатканьні яго Айзэнгаўэрам асабіста й г. д.

У гэткай-жа якасьці, але зь яшчэ большай помпай, згодна вымагаў французскага дыпламатычнага пратаколу прыняцця галавы замежнай дзяржавы, будзе спатканы 15 сакавіка Хрушчоў на гарыскім аэрадроме Орлі. Сто адным гарматным выстралам спаткаюць Французы тырана бальшавіцкай імперыі й павядуць яго ў спэцыяльна збудаваны з

гэтай нагоды «ганаровы павілён» на аэрадроме, які абыйшоўся французскаму ўраду 40 000 новых франкаў. Бясспрэчна, што гэты першы так гучны салют і такі грандыёзны гонар Хрушчова ў той-жа дзень будзе яшчэ з большай грандыёзнасьцяй прадстаўлены савецкай прэсай свайму паняволенаму народу. Але нам хацелася-б, каб да нашых народаў дайшла хоць частка таго, што ўзапраўды чакае Хрушчова, якімі запраўднымі «гонарамі» будзе ўзнагароджаны ён падчас свайго двухтыднёвага падарожжа па Францыі.

Вось-жа перадусім, якая на сьняныя склалася ў Францыі сытуацыя й якая пануе атмасфэра?

Ужо перад двума тыднямі ў французскім грамадстве пачала вычувацца нейкая трывога, хвараблівая нервовасьць, што быццам на ейнай тэрыторыі прыгатаўляецца падзел, якая можа прынесці Францыі вялікае няшчасьце, і што падрыхтоўка спатканьня Хрушчова больш падобная на спатканьне нейкага страшнага бандыта, чым шэфэ запрайзьяненай замежнай дзяржавы.

Першым стымулам да такой трывогі зьявілася падрыхтоўка ачысткі тэрыторыі Францыі ад небясьпечных Хрушчовау ворагаў — палітычных эмігрантаў. Ворагаў-жа гэтых, як зьявілася, у Францыі вялічэзная армія, але ворагаў, якія моцна ўраслі ў мясцовую глебу й зжыліся з французскім народам ды маюць вялікія ў яго сымпатыі, спачуваныя й пашану.

Паводля пляну Крамля

У Крамлі, ня без падставаў, зразумела, былі заклапочаныя тым, як-бы ўнікнуць няпрямых сюрпрызаў з боку эмігранцаў, а галоўнае ад найбольш няпрямых і небясьпечнага сюрпрызу — магчымага 102-га выстралу, ужо не гарматнага, але больш жудкага для Масквы выстралу. Масква добра ведала, што на тэрыторыі Францыі працягвае больш трох мільёнаў выхаджэнцаў з-за зьлезнай заслоны і што сярхо іх, навет згодна клясыфікацыі міністэрства замежных справаў і прэфэктуры, у картатэкі «палітычна актыўных эмігрантаў» занесена каля 200 000 асобаў (каля 80 000 Палаякаў, 50 000 народаў СССР, 20 000 Румынаў, 15 000 Вугорцаў, 15 000 Югаславаў, каля 7 000 Чэхаславакаў).

Ужо прыблізна за тры месяцы да прыезду Хрушчова быў высланы з Масквы найдаўдальнейшы чэкісты генэрал Захараў, заданьнем якога было ўзгодніць з французскімі ворганамі бясьпечнасьці ахову пэрсоны «дарагога» госьця. Як цяпер зьявілася, Захараў прадставіў сваім французскім калегам доўгі спісак эмігрантаў, якіх ён катэгарычна дамагаўся арышту й ізаляцыі на час пабыту Хрушчова. Паколькі для Захавара справа «ізаляцыі» на манер бальшавіцкай практыкі навет сотняў тысяч людзей прадстаўляецца звычайнай штодзённай спра-

вай, патолькі для Французаў ізаляцыя нат кампрамісавой лічбы 4 000 людзей была справай нязвычайна цяжкай.

Як выйшлі з палажэньня Французы

Французы, ідучы, з аднаго боку, на кампраміс Крамлю, а з другога трымаючыся традыцыйнай французскай гасьціннасьці палітычнага азылу, 4 000 найнебясьпечнейшых Хрушчова эмігрантаў перадусім падзялілі на дзьве групы.

Першая зь іх, якая найбольш страшнай здавалася Хрушчова, у ліку 800 чалавек ужо 4-5 сакавіка была адпраўленая на Корсыку й 50 асоб на іншыя астравы. Яны могуць вярнуцца толькі пасля выезду Хрушчова з Францыі.

Умовы трохтыднёвага ізаляваньня як з матэрыяльнага гледзішча, гэтак і маральнага створаныя найлепшыя. Вывезеныя разьмешчаныя ў найлепшых гатэлях Корсыкі, гаспадаром гатэляў дадзены загад абходзіцца з гэтымі сваімі пеньсіянерамі, як і з сезоннымі турыстамі. Адміністрацыя на чале з прэфэктам Корсыкі спаткала «ссылных» з глыбокімі сымпатыямі й спачуваньнем. У цэнтральнай французскай прэсе, як і ў карсыканскай былі зьмешчаны заклікі да карсыканскага насельніцтва адносіцца да прыбылых як найбольш гасьцінна. Апрача гэтага, французскім урадам загарантавана кожнаму «ссылнаму» права павароту на сваю ранейшую працу й выплата адшкадаваньня за страчаны час у вышынні ягонага заробтку.

Другая катэгорыя, каля 3 000 асоб, з прычынаў «фінансавых» і «эзнічных», нілзе вывезена ня будзе. Яны, у часе 5-31 сакавіка, будуць знаходзіцца пад дамашнім наглядам. Яны павінны два разы ў дзень мэльдавацца ў паліцыі, а ў час прыезду праць іх мясцовасьці Хрушчова быць на паліцыі або ў хаце пад наглядам агентаў паліцыі.

Уся гэтая гісторыя толькі з гледзішча матэрыяльнага адшкадаваньня вывезеных і пакінутых пад дамашнім арыштам абдыдзецца французскаму ўраду 4 800 000 новых франкаў (каля 4 з палавінаю мільёнаў нямецкіх марак або каля аднаго мільёна зь лішнім амэр. дэляраў).

Рэакцыя французскага грамадства й самой эміграцыі

Як было ўжо вышэй сказана, французская грамадзкасьць вельмі прачулена й спачувальна аднеслася да эміграцыі. У дзень «арыштаў» 4 і 5 сакавіка ў прэсе зьявіліся пратэсты Саюзу французскіх песьменьнікаў, цэнтральнага камітэту партыі французскіх сацыялістых, пісьмовыя й пэрсанальныя пратэсты да ўраду многіх выдатных французскіх парламентарыяў, у якіх меры, прынятыя французскім урадам у дачыненні да эмігрантаў, характарызаваліся, як нязгодныя з годнасьцяй і традыцыямі Францыі.

Рэакцыя эмігрантаў была розная, хоць

Мэмарандум Прэзыдэнту Францыі Дэ Голлю

Старшыня Лігі Вызваленьня Народаў СССР («Парыскага Блёку») сп. інж. Мікола Абрамчык, з нагоды прыезду ў Францыю Хрушчова, падаў Прэзыдэнту Французскай Рэспублікі Дэ Голлю адмысловы мэмарандум у справе панявольных бальшавізмам народаў. Тэкст гэтага мэмарандуму ніжэй зьмяшчаем.

Парыж, 5. 3. 1960

Яго Эксцэленцы

Спадару К. Дэ Голлю

Прэзыдэнту Французскай Рэспублікі.

Спадар Прэзыдэнт!

Маем гонар зьвярнуцца да Вас ам імя панявольных народаў у межах Савецкага Саюзу, ад імя іхных Урадаў і Нацыянальных Цэнтраў на выгнанні: Армэніі, Азербайджану, Беларусі, Грузіі, Казакіі, Туркаў Крыму, Паўночнага Каўказу, Ідэл-Уралу, Туркестану й Украіны.

У васноўным усё гэта было ўспрынята даволі спакойна. Найбольш прыгнечанымі маральна адчувалі сябе выдатнейшыя палітычныя лідары. У радавой палітычнай масе эмігрантаў рэакцыя была дваякая. Бальшыня «арыштаваных» ўспрыняла свой «арышт» з выразным задавальненьнем, ды навет з годдасць з прычыны так вялікай увагі й страху перад імі Крамля, а сваю «ссылку» разьлідалі, як дадатковы прыемны платны адпачынак пасля дакучлівай хвабрычнай працы. Тым ня меней, некаторыя, хоць і менш значная частка адчувала сябе ў стане нейкай трывогі і навет страху, а, як падала французская прэса, некаторая частка нат паўдзякала «ў хмызьнякі», адкуль намеранна вярнуцца толькі пасля выезду Хрушчова.

Меры аховы падчас парадаў Хрушчова

Тут дык узапраўды з абсалютнай пэўнасьцяй можна сьцьвердзіць, што ніколі яшчэ ў гісторыі сьвет на бачыў такога «пачотнага» параду галаве замежнай дзяржавы, які ўстаноўлены й узгоднены з Масквой будзе адбывацца для Хрушчова. І калі-б Хрушчоў і ўсе крамлёўскія верхаводы хоць трохі мелі людзкаго гонару й разуменьня чалавечай годнасьці, дык мусілі-б энэргічна запратаставаць супраць такой «ганаровай» формы прыняцця, і Хрушчоў мусіў-бы зараз-жа адмовіцца ад сваёй візыты ў Францыі.

Як-жа будзе выглядаць гэты парад?

Вось-жа насамперш, пачынаючы ад выхаду з «ганаровага павілёну» на аэрадроме Орлі й на працягу ўсяго двухтыднёвага падарожжа па Францыі, Хрушчоў будзе акружаны першым вянкам аховы прыехаўшымі з Масквы 140-а адборнымі чэкістамі з Захаварам на чале,

(Заканчэньне на 3-й бач.)

Мы дазваляем сабе гэты крок з гледзішча на наш абавязак, які вымагае выказаць пачуцьці гэтых народаў, што беззваротна засуджаюць бязьлітасную дыктатуру.

Робячы гэта, мы ня маем на ўвазе спрычыняцца да камплікацыі тых праблемаў, разьвязаньне якіх Вы ўзялі на сябе. Аднак мы думаем, што магчыма ня будзе бескарысным напамінуць у гэты самы час візыты гаспадара Крамля, наколькі дваякасьць ягонай палітыкі ляжыць цяжарам на міжнародных дачыненьнях, і асабліва на суадносінах між вялікімі заходнімі дзяржавамі й малалікімі афра-азіяцкімі народамі, напамінуць, да якой ступені таталітарныя амбіцыі (сьхільнасьць да таталітарызму) спадара Хрушчова зьяўляюцца перашкодай і пастаяннай зарозай для справы міру, пра што сьведчаць хоць-бы ўмешчаныя ў справы свабодных народаў і голас ягонай «пятай калёны».

У той час, калі ўнутры Савецкага Саюзу пануе нябачанае яшчэ дасюль каліліяльнае прыгнечаньне, навошні Крамль прапагуе зыход каліліялізму, намагаючыся гэтым самым ськіраваць супраць вольнага сьвету краіны Афрыкі й Азіі. Абвешчаючы й праклямуючы для другіх эпоху прыходу нацыянальнай эманцыпацыі, у сябе спадар Хрушчоў прыгнятае тысячагоднія напці, даводзячы навет зьянаваю нацыянальнай і чалавечай годнасьці да акту народазбойства.

Магчыма, у часе перамоваў, якія Вы будзеце мець з прадстаўніком Крамля, Вам ня будзе бескарысным помніць лёс гэтых свабодных народаў, што Савецкая Расея падбіла сілай і што, пад апрапахай фэдэрацыі так званых рэспублік, яна паддала іх дэнацыяналізацыі й русыфікацыі, хоць гэтыя народы імкнуцца й выдуць змаганьне за адноўленьне сваёй дэмакратычнай свабоды, сваёй нацыянальнай незалежнасьці, хоць яны складаюць большасьць насельніцтва СССР ды якія Савецкая Расея намагаецца зьнішчыць зусім. Уважаньне гэтых баючых фактаў тым больш ёсьць патрэбным, што ўсё гэта зьяўляецца Ахілевай пятай савецкай імперыі.

Прымеце, Спадар Прэзыдэнт, знак найбольшай нашай павагі.

Мікола Абрамчык (—)

Прэзыдэнт Лігі
Вызваленьня Народаў СССР

**НІВОДНАЯ НАЦЫЯНАЛЬНАЯ,
ТАВАРЫСКАЯ Й СЯМЕЙНАЯ
УРАЧЫСТАСЬЦЬ НЕ ПАВІННА
АДБЫЦА БЯЗ ЗБОРУ СЯРОД
ПРЫСУТНЫХ АХВЯРАЎ НА
ВЫДАВЕЦКІ ФОНД
«БАЦЬКАУШЧЫНЫ»!**

Уладзімер Глыбіны

Сьмерць Гэнрыка Шлегеля

(Працяг з папярэдняга нумару)

Агата незаўважна прынявала Гэнрыка да сябе. Яна сьціснула яго ў вайомках сваіх моцных загарэлых рук. Абодвы адчувалі, як часта стукочаць іх сэрцы. Выска ў небе сьлявалі жаўранкі, наперабой адзін перад другім славачы моцнымі заліўнымі трэлямі адвечны ход жыццёвае хвалі.

Як ні цяжка было адарвацца ад Гэнрыка, але час заклікаў у дарогу. Моўчкі яны стаялі яшчэ колькі хвілінаў на шляху. Агата губляла сьлязу за сьлязою. Яны танулі ў рукавах і полах Гэнрыкавае адзежы. Ужо разьійшоўшыся, яны яшчэ часта абярталіся й ківалі адзін другому рукою. Пасля кжны зьнік за далёглядам, нясучы ў сабе сум і горач страты блізкага чалавека.

Пад вечар Гэнрык падышоў да прадаўгаватай драўлянай чыгуначнай станцыі. Сонца ўжо садзілася. Чырвоны небасхіл адбіваўся ў вокнах вакзальнае залі бліскучымі касьнікімі. Цягніка трэ' было чакаць яшчэ з гадзіну. Сяляне ў сьвітках з клумачкамі сядзелі ўздоўж станцыі. Дзе хто паразьвязваў свае торбачкі ды падмацоўваўся, чым Бог надарыў. Гэнрык таксама пачаў чакаць, прысеўшы недалёка ад чарады людзей.

— Што, з палону едзеш да сябе, у Нямецчыну? — запытаўся бліжэйшы да яго дзядзька ў кэрзанных ботах, сівы ўжо, але каржакаваты й яшчэ здаровы на выгляд селянін. Ён і не спадзяваўся, што Гэнрык адкажа яму на беларускай мове. Пачуўшы родную мову з вуснаў палоннага, дзядзька яшчэ больш зацікавіўся. — Так, так, — прамовіў ён, — багата Вашага брата цяпер скрозь едзе да сябе ў Нямецчыну... Ведама, сваё бліжэй да сэрца. Радуюцца, што вырваліся жывымі з палону. Даліся яны Вам у знакі, тыя лягеры. Але нішто, усё чалавек вынясе... А вось у мяне абодвы сыны гэтак і загінулі ў нямецкім палоне ў гэту вайну, з голаду пацухалі, а пасля іх эсэсаўцы прыстрэлілі, бо ўжо на работу не надаваліся... Дзэкуй Богу, што хоць мечшага сынка вайна не зачэпіла, не дарос быў яшчэ да салдатаў. А цяпер ужо ён інжынер, Менск будзе... А ты маеш дзцякей якіх там у вашай Нямецчыне? Ды ты ня пужайся, гавары... Ты-ж цяпер вольны...

Відаць яму гэтак хацелася зь кім-небудзь пагаварыць, што ён сам падсеў да Гэнрыка. Разьвязаў перад ім сваю торбачку,

дастаў ладны кавалак сала, адкрыў добрую лустку хлеба з бохана на кляновых лістох, а зь кішэні дастаў пляшку і нападзіў зь яе сівахі. Усё гэта адно па адным ён падсунуў Гэнрыку. Гарэлка прыемна апылка Гэнрыкава горла і абдало гарачыню ўсё нутро. Ён з прыемнасьцяй жаваў сала, смакаваў смак сялянскага чыстага жытняга хлеба, і сілы ў ім уздымаліся зноў. Яны будзілі новы вяселы настрой.

— А што гэта ў цябе за футарал? — запытаўся селянін, паказваючы на іскрыпчыну скрыначку.

Гэнрык расчыніў яе, паклаў канец інструмэнту на левае плячо, а правай пачаў сьмяком вадзіць па струнах. І о, Божа, мо' ніколі яшчэ ў жыцьці скрыпка не гаварыла ў Гэнрыкавых руках гэтак выразіста й прыгожа. Быццам-бы рука толькі гэтак і вадзіла сьмяком, а той сам выпільніваў розныя радасныя сэрцу мэлэдзі. І адкуль толькі гэта бралася? Гэта-ж нібыта ніколі гэтых матываў і ня іграў. А тут яны самі йшлі пад пальцы, што спрытна, паюнацку, бегалі па струнах і дапамагалі гэтай драўлянай скрыначцы вызваляцца ад таго гукавога багацця, што поўніла яе цераз край.

Перад натхнёным тварам Гэнрыка праходзілі адзін па адным абразы роднага краю, высокія горы зьмяніліся нізкімі палескімі балотнымі лугамі. За мі вырасталі велічныя лясы, што зьмяніліся зялёнымі дубовамі й кветнікмі палёў, на якіх ён толькі сьняны пакінуў сваю дарагую Агату. Яе заплаканы твар увесь час лунаў і зьнікаў, за ім набліжаліся ўлвы ягонае жонкі Лізабэты, малой бялявачкі Марты, задуманыя Эрык і Фрыдрых. Усе яны нібыта ў чымсьці дакаралі Гэнрыка, а на адыходзе сьвязаіліся нейкім нязвычайным агнём прынады і суму за лёс чалавека і бацькі. Глыбокі сум яшчэ больш паласнуў па сэрцы Гэнрыка. І струны напюўнілі прастору гэтага станцыйнага майдану жаласнымі гукамі жалейкавага плачу.

Увесь натоўп народу аж уздрыгануўся. Кажнага кранула родная мэлэдзія, пачутая з-пад рук чужога выканаўцы. Вакол іграючага Гэнрыка суцэльнай сьцяной паўсталі людзі. Усе пасежыры здзіўлены і з замілаваньнем усталіліся вачыма ў Гэнрыкавы рукі, што тварылі гэты чуд. А селянін, што першы быў нарэў яго на думку пра скрыпку, адразу ськеміў, чым тут нахне. Ён, не задумваючыся, здэзэр з Гэнрыкавай галавы кепку ды пачаў падносіць яе кожнаму дзілаку. Пасыпаліся рублёўкі й залатоўкі. Неўзабаве яна была напоўнена да верху.

Прышлося дасьціпнаму селяніну высыпаць яе ў Гэнрыкаў мех ды выстаўляць другі раз перад народам.

Неўзабаве пазьбягаліся малыя зь недалёкае вёскі. І тыя слухалі, як зачараваныя. А ў Гэнрыкавым іграньні басконца мянілася зноў родныя матывы ягонай Аваарыі з набытымі тут за дзесяць гадоў, пачутымі ў народзе, напевамі беларускае песні. А за ўсім гэтым стаялі нябачныя слухачом постаці Агаты, якая ўсё ніяк не хацела вызваліць Гэнрыка з абоймаў сваіх абдымкаў, і дарагая, далёкая Лізабэта з блакітнавокай Мартачкай, што дакорлівым паглядам судзіла бацькавы грахі на чужыне, а Фрыдрых і Эрык усё стараліся выраць бацьку з Агатавых рук. Тая рабіла апошні намагаьні, каб затрымаць яго, але грозны голас сыноў даносіў да Гэнрыкавых вухэй словы пракляцця й нямынучага пакараньня. Тут ужо Гэнрык ня мог больш вынесці пакуты сумленьня, якое раптам прабудзілася ў ім зь нячужавані сілай. Ён апошні раз павёў сьмячком, скрыпка апошні раз адазвалася скрытым болем і нечакана замоўкла. Натоўп яшчэ колькі часінаў стаў, як анемелы. Таемная сіла зьдзінала была чарамі музыкі гэты розьнілі натоўп у вадзін чалавечы маналіт. Кажны забываўся на сябе самога, каб адчуць чужое гора і шчасьце, як сваё ўласнае. На мове музычнага адтварэньня агульнае пачуцьцё гармоніі перапоўніла душу кожнага й выплеснула на момант увесь жыццёвы бруд, сваркі, нелады. Усе пачулі сябе братамі. І гэты Немец стаўся гэтым разам таксама родным братам, якога кажны гатоў быў расцалаваць, кінуўшыся яму на шыю за цудоўны момант пачуваньня сябе братам кожнаму іншаму.

Гудок надыйшоўшага цягніка вярнуў усіх зноў да штогдзённых клопатаў ад месцы ў вагоне, думак і турботаў пра хлеб штодзённы. Але вочы кожнага сьвязаіліся шчыраю ўдзячнасьцяй Гэнрыку за цудоўны момант, перажыты кажным тут на гэтым выпадковым прыпынку сярод лясоў і палёў жыццёвае краіны.

Узрушаны й выбіты з раўнавагі пакідаў краіну палону Гэнрык. Па дарозе маркотныя пачуцьці пакіданьня Беларусі паступова канчальна былі пераможаныя напльзам новых уражаньняў. Ягоная душа пачала запаўняцца новымі чаканьнямі спатканьня з тымі, якіх ад пачатку вайны ён ня бачыў. Зь лістоў ён ведаў, што ўсе жывыя й здаровыя. Але хіба на паперы выкажаш усё? Трэба пабачыць навожна, як яно ёсьць. Ці жывуць яшчэ тыя самыя каровы, якіх ён пакінуў, ад'яжджаючы на вайну? Ці цэлы кароўнік пад хатаю і той асобны, што пабудаваў пры гары пад лесам?

Перад Прыездам Хрушчова ў Францыю

(Закаччэньне з 2-ой бач.)

Некалькі словаў аб беларускай эміграцыі

ня лічачы цэлае арміі савецкіх «журналістых» і «дыпламатаў». Другі вянок аховы будучь складаць 10 000 французскіх жандараў і каля 10 000 іншага роду французскай мундуравой паліцыі.

Трэці вянок будзе складацца з найбольш арыгінальнай і найбольш сьмешнай паводля свае формы аховы: з пары дывізіяў сапэраў і пажарнікаў. Заданьнем сапэраў будзе пісьнаваць за рухам у будынках (пэўне-ж, каб які-небудзь непажаданы суб'ект ня выскачыў зь якогась дому), а заданьнем пажарнікаў — акупаваць стрэхі будынкаў на шляху ўсяго маршруту Хрушчова.

Чацьверты вянок аховы будзе складацца з сотні тысячаў тайнай паліцыі ў цывільнай вопратцы, якія перамяшчаюцца з публікай, калі такая зьявіцца. Пятым вянкам будзе тэрытарыяльна ахова, заданьнем якой будзе нагляд за рухам у бліжэйшых да маршруту Хрушчова пасаёках.

Апрача ўсяго гэтага, у галаўнейшых пунктах праезду Хрушчова, будучь напяротаве стаяць рэгулярныя часьці войска.

У амэрыканскай арміі, што прабывае на тэрыторыі Францыі, таксама прадпрыняты ўсе меры супраць матчэй і стуль небясьпекі. Амэрыканскія жаўнеры, якія паходзяць з-за зьязненай заслоны й нядаўна прыялі ўрамадзянства Амэрыкі, таксама ўзятыя на лік і падчас преезду Хрушчова праз адпаведныя мясцовасьці не атрымаюць дазволу на выхад з казармаў.

Прадугледжаны таксама і ўсе мамэнты небясьпекі, якія маглі-б пагражаць жыцьцю савецкага дыктатара. З 14-ёх начлегаў Хрушчоў будзе спаць толькі 4-5 разоў у розных палацах і замках, а астальныя 9 ці 10 начлегаў будучь у цытадэлі прафэктураў паліцыі.

Першая трывожная вестка

У няздэльным выданьні «Ле Монд» за 6-га сакавіка — воргану міністэрства замежных справаў — паявілася трывожная зацемка, што ў пятніцу 4-га сакавіка ярказ у часе «арыштаў» эмігрантаў выбухнуў зь няведамай прычыны пажар у «Отэль дэ Віль» (парыская ратуша). Агонь распачаўся ў народнай галарэй побач з залай «Вялікіх сьвятаяў». Шкоды аблічаныя на 200 000 новых французскіх франкаў. Заля гэтая якраз упарадкаўвалася й адпаведна ўдкароўвалася на прыняцьце Хрушчова. Агнём зьнішчаны таксама і лёжы для дыпламатычнага корпусу і амбасадараў замежных дзяржаваў. Няведама цяпер, ці ўдасца адрэмантаваць гэтую залю да вызначанага тэрміну прыняцьця Хрушчова, хоць тэрмін гэты пакуль што і не адменены. У зацемцы «Ле Монд» ня выключасца й «злёўмыснае» праступства ў гэтым пажары.

А Лізабэта пэўна-ж нічога ня ведае пра ягонае сяброўства з Агатаю. Ды яна ніколі й не дазнаецца. Я спаткаю яе, як маладажон спатыкае маладую пасыла пабыўкі на вайне, як гэрой нацыі, — памкнуўся быў падумаць Гэнрык, але запнуўся і сам аж здзівіўся, як яму такая брыдота цяпер магла прыйсьці ў голаў. — Проста мне трэба вярнуцца да свае сям'і й гаспадаркі, узняцца зь запустэчэньня, каб дзетачкі мае, Эрык, Марта а можа навет і Фрыдрых калі вернецца, ня йшлі ў сьвет з дустымі рукамі. О, як-бы мне хацелася цяпер абняць цябе, мая курносачка-Мартачка бледнатварая. Удалася-бы ты быць ні ў мяне чырванотварага і ні ў маці сваю чорнавокую. А можа зусім і ня я ейны кроўны бацька? — пужліва падумаў быў Гэнрык і адразу адкінуў ад сьбе гэтую спасьце-ражлівасьць. Ён зноў на момант прыгадаў Агату, але пастараўся вываліцца ад спакусаў ейнага вобразу.

— От, што тут думаць ды гадаць цяпер, мая дачушка ды і ўсё тут. Я люблю яе бязьмежна. Я буду насіць яе на руках, церабіць сьветлыя валоскі. Я буду разьдэмухаць празрысты, бялявенькі пушок на ейнай шыйцы і чытаць сваю собскую маладосць у чыстых і доверлівых блакітных вочках!

У гэту часіну замілаванасьці ён нібыта забыўся, што яна ўжо ладная, досыць вялікая дзяўчына, паводля ягоных-жа выказваньняў Агаце ў далёкай цяпер ужо зноў для яго Беларусі.

Праз два дні цягнік прывёз яго ў Мюнхэн. Адтуль ён хутка даехаў цягніком да паселішча Кольгруб на паўдні Баварыі. Заставалася цяпер ужо пехатою або канём колькі гадзінаў у горы да роднае хаты.

— Ого-ж будзе радасьці ўсім маім. Зьяўлюся нечакана-негадана ды падыму іх усіх вышэй маёй галавы на маіх, яшчэ моцных і здатных да працы, руках.

Соцна ўжо садзілася, калі Гэнрык падаўся да сябе на хутар. Дарога зноў прыгадала якраз тую самую, па якой яго праводзіла Агата.

— Ды й пара якраз такая, калі я падыходзіў да станцыі, а пасыла мяне слухаў зачараваны музыкаю натоўп, — знайшоў ён, азіраючыся вакол. — Але-ж вось толькі тут горы зусім ня гэтка мізэрныя, як там тыя лічаныя ўзвышшы на Беларусі. Няма там гэтае велічыны і стромнае ўзвышасьці ўвысь, да самага неба. Здаецца, тут з гэтых вяршыняў мусіў-бы ўвесь сьвет бачыць, а чамусьці далей блізкаго небасхілу вока не сягае. Але які чароўны тут захад сонца! Гэта-ж яно вось за тую гару якраз каля мае хаты й садзіцца.

Мімаволі напрашваецца параўнаньне, а адсюль і ацэнка двух ранейшых падарожжаў Хрушчова ў краінах вялікай дэмакратыі. У прыньціпе палітычныя эмігранты з-за зьязснае заслоны аднолькава разглядаліся дзяржаўнымі ўладамі, даўшымі ім права азылю, з гледзішча на небясьпеку запрошанага імі «гасьця». Але ў мэтадах падходу для «ўнешкадзіўленьня» якіх-небудзь эміграцыйных акцыяў у дадзеным выпадку шмат у чым розніліся.

Прыкладам, ангельская паліцыя, адведваючы ўсе арганізацыі эмігрантаў, вельміва, але нядвузначна давала зразуменьце, што калі-б хто-небудзь зь сяброў арганізацыі адважыўся злоўжываць гасьціннасьць Ангельшчыны і нашкодзіў ейным дзяржаўным інтарсам, лёс і астальных сяброў быў-бы незьвідны.

У Амэрыцы нашыя суродзічкі былі таксама пастаўлены ў такую сытуацыю, што яны мелі толькі свабоду маліцца ў сьвятыхнях, званіць жалобна ў званы, насіць траурныя павязкі й г. д. Але ахара на жыцьця бальшавіцкага тырана як у Ангельшчыне, гэтак і ў Амэрыцы, хоць і ня мела так імпанзантага характару, як мае выглядаць у Францыі, усё-ж была на толькі моцная, што толькі сямю-таму з далёку ўдавалася хіба кінуць пару няпрыемных Хрушчову слоўцаў, а прыступіцца да яго з «выстралямі» напэўна ніхто й ня думаў адважыцца.

Падыход да эміграцыі ў Францыі, як з боку Крамля, гэтак і французскага ўраду, засяроджвае на асабліваю ўвагу. Цікавым ужо зьяўляецца факт, што ў Крамлі расцанілі эміграцыю ў Францыі больш сабе небясьпечнай, чымся ў Ангельшчыне й Амэрыцы.

З другога боку, нас глыбака здзіўляюць такія дачыненні да палітычных эміграцый ураду Францыі, гэтай краіны зь вялікімі лібэральнымі традыцыямі!

Сама-ж палітычная эміграцыя на гэтым толькі выйрала. Ейны аўтарытэт ад гэтага часу бясспрэчна ўзрасьце ў вачох французскага грамадзтва, у некалькі разоў палітычна да яе сымпатыі з боку французскіх палітычных колаў, што ў сваю чаргу аблегчыць ейнае змаганьне з бальшавізмам.

Што-ж датычыцца нябывалай шумікі, пафасу й грандыёзнасьці падгатаўляных парадаў і праводзінаў Хрушчова, ды мімаволі неяк напрашваецца думка, ці не апынуліся мы тут перад фактам рэзансансу ведамай гібкасці французскай дыпламатыі? Бо-ж узпараўдаў яе можа інакш ня толькі вольны сьвет, але й нашыя паняволенья народы ацаніць прыняцьце Хрушчова інакш, як прыняцьце нейкага найстрашнейшага ў сьвеце гангстэра-разбойніка?

М. Відук

Сьлядамі

„Дабрасельцаў“ Кулакоўскага

На апошнім 24-ым зьездзе камуністычнай партыі Беларусі можа ўжо соты раз ганьбіўся ідэйна слабы мастацкі твор» Аляксея Кулакоўскага «Дабрасельцы». Гэтак і першы сакратар ЦК камуністычнай партыі Беларусі К. Мазураў, і старшыня Саюзу пісьменьнікаў Беларусі П. Броўка абвінавачвалі Кулакоўскага ў хвалішывым паказе савецкага калгаснага жыцьця й «работнікаў партыйных і савецкіх ворганаў». Але й тое «радаснае й шчасьлівае жыцьцё», якое прадставіў на аўтэнтычных фактах у сваім справаздачным дакладзе Мазураў, абсалютна нічым ня розніцца ад жыцьця, намаляванага Кулакоўскім.

Нашаму эміграцыйнаму грамадзтву больш-менш ведамы зьмест аповесці А. Кулакоўскага. Напомнім толькі, што ў ёй аўтар крыху адыйшоў ад прыньціпаў савецкага «соцрэалізму», паказваючы ўсю бядоту калгаснае вёскі, галечу калгаснікаў, іхнае бяспраўе, а таксама кінуў нямнога сьвятла на маральнае аблічча і быт новае «вышэйшае» касты — партыйнае бюракратыі, што як паразіт і злодзей жыруе з народу. Пакідаючы на гэтым А. Кулакоўскага й ягоную аповесьць «Дабрасельцы», глянем на тыя паралельнасьці й аналёгіі, што пракраліся хоць-бы ў дакладзе самога К. Мазурава.

К. Мазураў, напрыклад, прапануе беларускім савецкім пісьменьнікам «адлюстраваць» у сваіх творах «гераічнае мінулае й сьняняннае стваральнае праду беларускага народу». Што да першага, дык тут Мазураў проста хацеў аддаць даніну актуальнаму курсу нацыянальнай палітыкі партыі, разумеючы, ведама, пад «гераічным мінулым беларускага народу» гераічнае мінулае расейскага народу й Расеі. Гераічнае мінулае беларускага народу ім было закліаў мёна тут у прызваньні да прышчапленьня «неадпрымасці» да буржуазнага нацыяналізму й іншых праяваў буржуазнай ідэялёгіі». Такім чынам у гэтай дзялянцы беларускім пісьменьнікам застаецца толькі апяваць гістарычны шлях расейскага народу, апяваць расейскі каліяніялізм ды залаціць расейшчынай нацыянальнае прыгнечаньне беларускага народу.

Даволі складаная справа з апісаньнем «сьнянянішай стваральнай працы беларускага народу». Сам Мазураў прызнае, што, напрыклад, павышэньне дзяржаўных паставак мяса й малака, а таксама павялічэньне калгаснага й саўгаснага статку за гэтыя апошнія чатыры гады адбылося пераважна за кошт сканфіскаванай ці «закупленай» жывёлы ў калгаснікаў і работнікаў. Гэтая акцыя будзе праводзіцца і далей да самага паабзаўленьня калгаснікаў і працаўнікоў свае маленькае ўласнае гаспадаркі. Гэтымі прадуктамі іх будзе «забяспечваць» дзяржава ці калгасы й саўгасы. Тое самае праводзіцца таксама і з малымі прысялібнымі надзелямі. У той час,

як прызнае Мазураў, вельмі тугавата зь дзяржаўным забяспечаньнем насельніцтва мяснымі й малочнымі прадуктамі. Згодна ягоных падлікаў, у 1958 годзе на душу насельніцтва ў рэспубліцы было прададзена па 41,4 кіляграму мяса, па 249 кіляграмаў малака й па 93 яйкі. Адным словам сьвятотчны паёк, які далёка не закрануў вёскі ды й звычайнага работніка гораду.

У рэспубліцы цяпер уся ўвага звернута на вырошчваньне кароў і сьвіней, каб учацьварыць і г. д. пад канец сямігодкі «продаж дзяржаве» мяса й малака. У нармальных умовах гэта робіцца звычайна, бязь ніякай мітусьні й хвалябывага энтузіязму. У савецкіх умовах падобная акцыя заўсёды прыводзіць да прарываў у другіх дзялянках гаспадаркі. Апрача таго, што і ў рабочай сіла мабілізуюцца на жывёлагадоўлю, павялічваюцца таксама й пасяўныя абшары кармавых культураў. Але партыя жадае таксама ўчацьварыць і збор збажыны, што будзе рабіць быццам-бы за кошты асваеньня пад збожжавыя культуры балотных і зарасьнікавых абшараў. Вельмі добрая ідэя, але... Трэба спадзявацца, што гэта застанецца толькі ў плянах, а правал як быў, як ёсьць, так і застанецца як у жывёлагадоўлі, так і ў сельскай гаспадарцы па вырошчваньню хлеба. Ня прыходзіцца заставаўлівацца над партыйнай ідэяй зрабіць зь беларускіх вазьраў і рэчак «залатое дно» дамашніе птушкі.

Праўда, на дадзеным этапе партыя намагасца вызьвацца з сваіх плянаў, уводзячы дадатковую аплату за лішні высілак у працы. Як паведамляе першы заступнік старшыні Савету Міністраў БССР І. Клімаў, гэтая дадатковая аплата ў многіх калгасах перавышчае асноўную аплату калгаснікам і асабліва кіруючых работнікаў — старшыняў, рахункаводаў, брыгадзіраў і г. д. Невядома, як гэта доўга можа працягнуцца і хто будзе пакрываць у далейшым гэтыя дадатковыя раскоды. Прынцып матар'яльнае зацікаўленасьці можа раптоўна зьнікнуць, пра што гаворыць, між іншым, і савецкі паход «да камунізму». Аднак і пры цяперашнім стане з дадатковае аплаты карыстаюць пераважна «перадавікі» сельскай гаспадаркі, і галоўным чынам кіраўнічач верхавінка.

Пра гэта гаварыў, як падавалася, І. Клімаў. Ён зазначаў, што наагул «дапласьцецца вялікі кантраст у валацце працы кіраўнікоў і радавых калгаснікаў», бо аплата ўстанаўліваецца адвольна самымі кіраўнікамі бяз удзелу й кантролю калгаснікаў. З прычыны гэтых кіраўнікоў у некаторых калгасах асыгнаваны грошы на авансаваньне калгаснікаў наагул выдаюцца на іншыя мэты ці траты, але толькі не на дадатковую аплату. Гэтак, як паведамляе той-жа Клімаў, толькі калгасы Горадзенскай вобласьці «за дзесьць месяцаў мі-

(Закаччэньне на 4-ай бачыне)

— Раўс! — крыкнуў баўэр з усле сілы, калі Гэнрыкава рука ўхапілася за камель буіное рэпы. Але папярэджаньне спазьнілася. Гэнрык ужо страсаў зь яе зямлю і адрываў зверху лісты. Нейкі зьвярыны першабытны інстынкт у момант ахапіў баўэра. Ня даўшы яму адумацца, ён падказаў яму мацней ухапіцца за трыманьне вілаў і, трымаючы перад сабою, нібы штык, ськіраваць яго проста ў жывот Гэнрыку. Не паспёў той адскочыць у бок, як войстрыя, брудныя, закарэлыя гнойнай жывжай, залезьны ўпіліся Гэнрыку якраз ніжэй пупа.

— Што ты робіш, чалавеча, апомніся, пайбойся Бога! — толькі і паспёў выгукнуць Гэнрык. Нясцёрпны войстры боль ураз зваліў яго на зямлю. Страта прытомнасьці наступіла амаль адразу. Ягонае цела доўга білася ў канвульсіі, лежачы перадам на рэпным полі, а нагамі на дарогу, зь якое ён, жывы і поўны ружовых надзеяў, саступіў колькі часінаў таму назад, толькі на адзін крок за гэтай нешчаслівай рэпай. Перад сьмерцый ён штосьці шмат казаў. Цяжка было дайсьці сэнсу ягоных словаў, што мяшчаліся і з стогнамі паміраючага. Першыя падарожныя, якім давялося пачуць Гэнрыкавы перадсьмяротныя словы, пагадзіліся, што гэта была просьба перадаць ягоную іскрышку малому Эрыку. Імёны Лізабэты, Марты, Фрыдрыхы й Эрыка часта быліталіся на ягоным языку з імём нікому тут невядомай Агаты. Яно і было апошнім перад тым, як ад яго адляцела душа. Па часе па збылеламу, як палатно, твару ўжо паўзьлі мурашкі. Адна зь іх дайшла да краю напоўначыненага вока і старанна завіхалася каля куточка шчэліны. Іншыя пачалі наступ на сьнінелыя ноздры. Над тым, што засталася ад чалавека, пачыналі свой паветраны танец дакучлівыя камары.

Нябожчыка адразу апазналі паводля дакумантаў, паведамлі жонку. Гэнрыкава сям'я праклінала баўэрскую хцівасьць і прагнасьць. Людзі казалі:

— Чалавек поўсьвету прайшоў, выжыў у чужынцаў, а каля дому сьмерць напаткала ад свайго-ж Немца. Ганьба! За рэпу забіў чалавека! Зьвяруга!

Плакалі наўзрыд Лізабэта й Марта. Толькі Агата ніколі гэтак і не даведалася аб тым, што збыліся прадказаньні благога сну. Жаночая прачувальнасьць і на гэты раз давяла сваё. Але можа й добра, што тая ня ведала горкае праўды. Менш сьлышо сьлёзаў у даўгія асеньнія ночы ўва ўдовіным кутку на далёкай аб нябожчыка зямлі.

Канэтыкат, жнівень, 1956 г.

Сьлядамі „Дабрасельцаў“ Кулакоўскага

(Заканчэньне з 3-й бачыны)

нулага году з 123,6 млн. рублёў, атрыманых з банку для авансаваньня калгаснікаў, выкарысталі не па прызначэньню 85,8 млн. рублёў або 69%. Таксама, з мэтай паказаць «вялікія поспехі й дасягненьні» калгаснікаў, у многіх калгасах зьніжаюцца нормы выпрацоўкі й павышаюцца расцэнкі. З гэтага, ведама, выйграюць калгаснікі, але траціць дзяржава. Што-ж, кажны старшыня калгасу імкнецца выканаць свой гадавы плян выпрацоўкі. Патрэбныя лікі й паказчыкі «выдатнай працы», а вынікі...

Таму К. Мазураў і сьцьвярджае, што ў рэспубліцы «нізкая культура жыгьвэлагадоўлі... усё яшчэ вялікі падзеж жыгьвэлы, асабліва маладняку. У Магілёўскай вобласьці ў мінулым годзе загінула кажнае сёмае цялё і шостае парасё». Тое самае назіраецца ў вытворчасці прадуктаў земляробства: «ураджайнасць сельскагаспадарчых культур, — гаворыць Мазураў, — паранейшаму вельмі нізкая. У 1959 г., напрыклад, сярэдня ўраджай збожжавых склаў толькі 6,8 цэнтнэра з гэктару, бульбы — 66, цукровых буркоў — 124. Лёнаваланка было сабрана навет менш, чым у 1958 годзе». Цікава, як Мазураў думае выканаць сямігадовы плян па вытворчасці збожжа ўжо ў 1963 годзе, павялічыўшы збор з гэктару да 14—15 цэнтнэраў? Магчыма гэтым тлумача, як гаворыць ён: «скарачэньне» прысядзібных участкаў калгаснікаў да нормы, устаноўленай для сельскага рабчога? Праўда, гэтыя ўчасткі калгаснікаў лепш угноеныя, а таму могуць даць больш збожжа. Аднак гэтым цяжка надтачыць агульную вытворчасць збожжа; можна толькі яшчэ ў большую галечу піхнуць калгаснікаў. Што дачыцца калгасных палёў, дык, як прызнае Мазураў, «у рэспубліцы практычна вельмі мала зроблена па паліпавышненьню выкарыстаньня зямель, якія знаходзяцца ў сельскагаспадарчым абароне, па ачышчэньню іх ад хмызняку й камення. Дрэнна асвойваюцца мольяяраваныя землі і ў недастатковых размерах праводзяцца мольяярэацыйныя работы як на забалочаных, так і мінеральных пераўзільготненых глебах».

Ёсць яшчэ адзін шлях да павышэньня вытворчасці прадуктаў земляробства — гэта перавод усіх калгасаў у саўгасы, што й робіцца ў БССР. Аднак і тут толькі адны затраты. Папершае, у саўгасы шмат грошай мусяць укладваць дзяржава, каб перш паставіць іх на ногі. Падругое, зь іх атрымоўваецца яшчэ горшая карысьць, чым з калгасаў. Як падае Мазураў, «саўгасы Берасьцейскай і Горадзенскай вобласьцяў у 1959 годзе на сто гектараў зямлі атрымалі мяса, а саўгасы Магілёўскай вобласьці — мяса і малака менш, чым калгасы гэтых вобласьцяў». Наагул, «толькі 49 саўгасаў Міністэрства сельскай гаспадаркі БССР закончылі гаспадарчы (1959) год з прыбыткам, астальныя 189 працавалі нерэнтабельна. Агульная сума стратаў усіх саўгасаў складае... 160 млн. рублёў».

Далей К. Мазураў скардзіцца, што дрэнна разьвязваецца кватэрная праблема ў рэспубліцы, дрэнна выглядае бытавое абслугоўваньне насельніцтва. У пачатку за нормай выпрацоўкі й лікавымі паказчыкамі «многа надбояркаснай прадукцыі» выпускае лёгкая, харчавая й мясцовая прамысловасьць». «Вялікая колькасьць скартаў паступае ад насельніцтва на нізкую якасьць швэйных вырабаў, абутку, мэблі, гадзіннікаў, радыяпрыёмнікаў, тэлевізараў і іншых тавараў народнага спажываньня». Гэта — не малаважная праблема, калі ўлічыць той націск, які робіцца на грамадства з боку партыі. Сельскія мясцовасьці наагул часамі ня ў сілах дастаць гэтыя прадукты. Іны туды не даходзяць. Апрача гэтага ўсюды існуе ўзятніцтва, савецкі «блат», які навет апапаваў вышэйшыя навуцальныя ўстановы й навет Акадэмію навук БССР.

Ік вынікае з дакладу К. Мазурава, зьдзірэствам у першую чаргу займаюцца партыйныя работнікі, якія й так паставлены ў лепшыя ўмовы, чым звычайны работнік ці калгаснік. Напрыклад, ён расказвае пра паводзіны старшыняў калгасаў наступныя неамаважныя гісторыі. У калгас імя Суворова Ашмянскага раёну быў накіраваны на становішча старшыні нейкі Зяневіч. Ён і пачаў гаспадарыць па свайму ўзгляду. Каб не адстаць у продажы малака дзяржаве, Зяневіч арганізуе абмен збожжа на масла ў калгаснікаў. На калгаснай птушкафэрме было толькі 75 курэй, а каб выканаць плян продажаў яек, ён устанаўлівае зборы як з кажнага двара калгаснікаў. Апрача гэтага ён, як сабе, так і сваім падначаленым устанаўлівае высокую дадатковую аплату. На калгасныя сяродкі ў сваім раённым цэнтры, дзе заставалася жыць сям'я, ён пачынае будаваць свой уласны дом. Як сьцьвярджае Мазураў, пры правярцы выявілася,

што й «некаторыя іншыя старшыні калгасаў бралі прыклад зь Зяневіча».

У калгас імя Дзяржынскага Віцебскай вобласьці на пасаду старшыні ў 1954 годзе быў накіраваны нейкі Чэрнікаў, які дагэтуль працаваў дырэктарам рэстарану ў Воршы. Ён ня толькі што не падняў калгаснае гаспадаркі, але прывёў яе яшчэ да горшага становішча. Як гаворыць Мазураў, «тав. Чэрнікаў больш клапаціцца аб асабістым дабрабыце. У калгасе ёсць ня больш чым 300 галоў птушкі, тады як у васабістай гаспадарцы старшыні яе налічваецца звыш 150. Чэрнікаў пабудоваў уласны дом, на што выкарыстаў працу калгаснікаў і калгасны транспарт».

Пра такіх старшыняў-панюў беларускі савецкі друк паведамляў ужо шмат разоў, даючы яшчэ больш рэвэляцыйныя факты. Пра гэта ў свой час таксама пісалася й у «Бацькаўшчыне». Цяпер-жа на становішчы старшыняў калгасаў і саўгасаў вызначаюцца толькі партыйцы, якія камплектуюцца з адстаўных сакратароў райкомаў і гаркомаў і г. д. ці, як падаецца афіцыйна — накіроўваюцца туды ў выніку скарачэньня партыйнага й савецкага апарату. На гэтае становішча трапляюць таксама зьмешчаныя з сваіх ранейшых становішчаў партыйцы. Гэтак у цяперашні час з 3 018 старшыняў калгасаў 2 968 чалавек партыйцаў. Прыняты таксама захады для замены астальных 50 чалавек непартыйных таксама партыйцамі. З гэтых партыйцаў старшынямі калгасаў працуе цяпер 155 былых сакратароў райкомаў партыі й старшынь райвыканкомаў.

Але ня толькі гэтыя старшыні калгасаў і саўгасаў займаюцца зьдзірэствам і собскай нажывай. Гэтым займаюцца таксама й іншыя партыйцы, што займаюць іншыя становішчы. Гэтак, прыкладам, першы сакратар Лоеўскага райкому КПБ Лапінкі, як паведамляе Мазураў, «нецярліва адносіўся да ўсялякіх крытычных заўвагаў у свой адрас. Варта было каму-небудзь з работнікаў або навет з сбрароў бюро райкому партыі ўказаць сакратару на няправільныя дзеянні, як ён ставіў пытаньне аб вызваленьні такіх людзей ад работы». Мазураў гаворыць таксама, што нярэдка на кіруючыя становішчы й матарыяльна адказныя пасады падбіраюцца работнікі па прыяцельскіх матывах. Гэтак старшыня Белкаапсаюзу Абраменка работу па падбору кадраў перадаверыў аддзелу кадраў. Карыстаючыся бясцурботнасьцю кіраўнікоў, у

сыстэму спажывецкай кааперацыі «прабралася многа нясумленных людзей, якія раскрадаюць кааператыўныя сяродкі. У 1959 годзе ўстаноўлена растрат і пакраж на 9,4 млн. рублёў».

У той час да патрэбаў насельніцтва партыя адносіцца абыхава. К. Мазураў прыводзіць адзін із прыкладаў гэтых дачыненняў. Прыводзім гэтую вытрымку поўнасьцяй. «Грамадзянін Галубец Е. І., — паведамляе Мазураў, — у пачатку 1958 году зьявінуўся ў Магілёўскі гарсавет з просьбай адрамантаваць кватэру. 24 сакавіка 1958 году ён атрымаў адказ, што просьба ў бліжэйшы час будзе задаволена. Але ніхто й ня зьбіраўся рамантаваць кватэраў. Гэта была проста адпіска. Празь некаторы час грамадзянін Галубец зьявінуўся ў аблвыканком. На яго скарзе 30 чэрвеня 1959 году заступнік старшыні аблвыканкому тав. Зінін напісаў старшыні гарсавету: «Тав. Краўчанка. Прашу прыняць неабходныя меры, справа вельмі зацягнулася». Краўчанка пераадрасавалі гэтае даручэньне загадчыку гаркамгасу Варадзіну з прыпіскай: «Неадкладна абсьледуйце кватэру. Тэрмін да 5 ліпеня». Варадзін 7 ліпеня напісаў рэзольцыю інспэктару Сьмірнову: «Тэрмінова праверце й далажыце». Відаць, пасля правэркі, 29 жніўня Варадзін напісаў рэзольцыю галоўнаму інжынеру гаркамгасу: «Т. Пархоменка, прашу, вывучыце й вырашыце гэтае пытаньне па сутнасьці». Пархоменка пратрымаў у сабе заяву месяца, затым напісаў тэхніку Дзярноўскаму: «Асабіста прагледзьце».

Няведама, ці была адрамантавана кватэра грамадзяніна Галубца, але прыклад партыйнага бюракратызму відавочны.

Такім чынам паўстае пытаньне, чымжа розьніцца гэтыя паведамленьні першага сакратара ЦК КП БССР К. Мазурава ад калгаснага жыцця, апісанага ў «Дабрасельцах» Кулакоўскага?. На матэрыялах з дакладу Мазурава можна было-б напісаць шмат іншых антыпартыйных аповесьцяў, але за гэта ўсё кулакоўскія былі-б суворыя пакараньні. Трэба йсьці «ў нагу з савецкім жыцьцём», расхвальваюць злоўжываньні партыі, тады можна навет спадзявацца і на «Ленінскую прэмію». Ці не пра гэта гаворыць прысуджэньне Ленінскай прэміі за 1960 год спадарожнікам Хрушчоўа ў Амэрыку й аўтарам «выдатнага твору» — «Твар да твару з Амэрыкай»?

П. Залужны

Змаганьне за адсталыя краіны

(Заканчэньне зь 1-ай бач.)

Але пару дзён пазьней у Нью-Долі была эдмантаваная вестка аб новых савецкіх крэдытах для Індыі й было высьнясена, што падпісанае цяпер Хрушчовам новае пагадненьне датычыла ня новых крэдытаў, але толькі спосабу выкарыстаньня крэдытаў старых прызнаных у траўні 1959 году.

Дасолецны савецкі крэдыт для Інданэзіі выносілі 118 мільёнаў далараў, тады калі Амэрыка за гэты час дала Інданэзіі эканамічную помач на суму 470 мільёнаў далараў, а так-жа невялікія сумы для Бурмы й Афганістану.

Ужо з гэтых канкрэтных прыкладаў, што Амэрыка дае недаразьвітым краінам шмат большую, чымся Савецкі Саюз, эканамічную помач, хаця гэтае свае помачы ня рэкламуе й ня ўздывае вакол яе прапагандовага шуму. Як ведама, у бюджэце Амэрыкі кажны год фігуруе асобная рубрыка крэдытаў «замяжне помачы», зь якой у вялікім маштабе карыстаюцца ўсе адсталыя й недаразьвітыя з эканамічнага гледзішча краіны сьвету.

Ня гледзячы на ўсе свае запэўніваньні аб бязмежнай прыязні да народаў Паўдзённа-Усходняй Азіі й бескарысьлівасьці ахвяроўванай ім помачы, Хрушчоў падчас свайго падарожжа не дасягнуў таго, чаго перад гэтым спадзяваўся. Прыняцьце Хрушчоўа ўва ўсіх наведаных ім краінах было зьдэжжанае й навет халоднае. Прыкладам у Індыі віталі Хрушчоўа каля 200-300 тысячаў насельніцтва, тады калі перад чатырма гадамі ўдзел насельніцтва ў прывітаньні Булганіна й Хрушчоўа дасягнуў аднаго мільёна. Але й гэтае дасягненьне ня можа раўняцца із запраўдным трыумфам Айзэнгаўэра, якога два месяцы таму назад віталі зь нябывалым энтузіязмам два мільёны індыйскага насельніцтва.

Не здабыў Хрушчоў падтрыманьня і з боку ўрадавых дзейнікаў наведаных ім краінаў. Гэтак індыйскі парлямэнт выказаў няскрываанае абурэньне, калі Хрушчоў гаварыў аб перавагах камунізму й выхваляў дабрадзействы мананартыйнай сыстэмы. Ніхто не паверыў, калі Хрушчоў пераконаваў, што помач заходніх краінаў зьяўляецца «новым ярмом», а савецкая бескарысьлівым падтрымань-

нем незалежнасьці недаразьвітых краінаў. Індыйскі прэм'ер Нэгру пры гэтым ветліва заўважыў, што ён зьяўляецца «адменнага пагледу». У вадказ на пераконаныя Хрушчоўа аб перавагах камунізму інданэзыйскі прэзыдэнт Сукарно асьвятляў, што ягоная краіна будзе верна прыдэжывацца «інданэзыйскага сацыялізму». Апрача гэтага, Хрушчоў усюды спатыкаўся з глыбокім абурэньнем супраць агрэсыўнай палітыкі камуністычнага Кітаю.

Такім чынам у прыраўнаньні да энтузіястычнага й глыбока прыязнага прыняцьця ў краінах Азіі Айзэнгаўэра прыняцьце Хрушчоўа выглядала бледным і абыхавым. Ня менш бледным яно выглядае й на фоне прыняцьця амэрыканскага прэзыдэнта ў краінах Лацінскае Амэрыкі, якое асабліва ў Бразыліі й Аргентыне вылілася ў стыхійную азнаку прыязні й даверу да Задзіночаных Штатаў.

З падарожжаў Айзэнгаўэра й Хрушчоўа й з акалічнасьцяў, з гэтымі падарожжаў зьвязаных, можна зрабіць цікавыя й папашаючыя вывады. Уплывы й аўтарытэт Савецкага Саюзу, а разам з ім і міжнароднага камунізму, ня гледзячы на вялізарныя натугі апошніх, паступова падаюць. І то падаюць ня толькі ў перадавых краінах Захаду, але і ў вадсталых краінах Азіі, Афрыкі й Паўдзённай Амэрыкі. З другога боку ня менш істотным зьяўляецца бясспрэчны факт, што аўтарытэт і ўплывы Амэрыкі, як кіруючай і мабілізуечай сілы ў вабароне вольнага сьвету перад камунізмам, ня гледзячы навет на многія памылкі амэрыканскай палітыкі, усьцяж растуць і замацоўваюцца.

Язэп Каранеўскі

Ш У К А Ю Ц Ь ...

Антановіча Ўладзімера й ягоную жонку Марыю зь вёсак Мосьцішча й Усело-ба Наваградзкага павету шукаюць Шафар Галіна й Манюк Людміла. Весткі просіцца слаць на адрас «Б-ны».

Зь беларускага жыцця

БЕЛАРУСКІЯ РАДЫЯПЕРАДАЧЫ Ў НЬЮ ЁРКУ

Пасьля доўгага перапынку хутка маюць быць адноўленыя беларускія няздэльныя радыяперадачы ў Вялікім Нью Ёрку. У гэтай справе сп. Міхась Казылякоўскі зьявінуўся да галоўнай Управы Беларуска-Амэрыканскага Задзіночаньня, а таксама на агульным гадавым сходзе Аддзелу ВАЗА ў Нью-Брансвіку. Ён абшырна паінфармаваў прысутных аб праробленых стараньнях і іхных выніках дзеля аднаўленьня беларускае радыёвае праграмы.

«FOR FREEDOM AND INDEPENDENCE OF BYELORUSSIA»

Пад гэткам загаловам выйшла невялікая брашура (40 бачынаў) ў ангельскай мове з нагоды 42-ой гадавіны абвешчаньня незалежнасьці Беларусі. У брашуры зьмешчаны тэксты Дэклярацыі Прэзыдэнта Айзэнгаўэра й Злучанай Рэзалюцыі Амэрыканскага Кангрэсу аб абвешчаньні Тыдня Паняволеных Народу, 3-цый Устаўной Граматы БНР аб Абвешчаньні Дзяржаўнай Незалежнасьці Беларусі, праклямацыяў дня 25-га Сакавіка беларускім нацыянальным сьвяткам губэрнатарамі цэлага раду штатаў Амэрыкі, у якіх пражывае большая колькасьць Беларусаў. Брашура заканчваецца кароткім інфармацыйным артыкулам аб Беларусі й Беларусях.

ТАНЦАВАЛЬНАЯ ВЕЧАРЫНА

27 лютага сёлета ў Брукліне адбылася танцавальная вечарына, ладжаная Згуртаваньнем Беларускае Моладзі Амэрыкі. Пад гучную музыку аркестры «Вязрозка» былі ўручаныя ўзнагародныя чаны за прышынство ў пінг-понгу й боўлінгу.

Падчас вечарыны адбылася таксама й

Аб аднэй дыскусіі ў „Полымі“

(Заканчэньне зь 1-ай бачыны)

тура МВД-КГБ — гэтак званы «Камітэт за вяртаньне на радзіму», мог-бы атрымаць гэтыя працы, пазнаёміцца зь імі самі дзізнаўцы іншых сваіх рэдактараў больш сумленным шляхам: выпісаць іх непасрэдна з эміграцыйных выдавецтваў. Такі локус, аднак, дасьледнікі з «Польмі» дазваляць сабе, хіба, ня хутка.

*

Закрапуўшы тут тэму алегорыяў у Коласавай паэме «Сымон Музыка» і спыніўшыся над тым, як за ёй ня могуць справіцца ў БССР, прыгадаем каратка нашым чытачом, як расшыфроўвае захаваную ў паэме сымбаліку вольная беларуская літаратурная крытыка. Вазу-емся на працах Антона Адамовіча.

Як ведама, галоўнымі вобразамі паэмы зьяўляюцца Сымон і Ганна. Выдатны літаратурны крытык, дацэнт гісторыі беларускай літаратуры ў Беларускім Дзяржаўным Унівэрсытэце Адам Бабарэка, які загінуў пазьней у бальшавіцкім зьняволеньні, быў першым, які даў правільнае расшыфраваньне гэтых алегарычных вобразаў-пэрсанажаў паэмы. Галоўнага героя паэмы — «Сымона Музыку» ён расшыфраваў, як «вобраз беларускага паэта-адраджэнца», а вобраз дзяўчыны Ганны — як «сымбалічны вобраз Маладой (нацыянальнай) Беларусі». Паміж гэтымі двума вобразамі-пэрсанажамі праходзіць лінія каханьня, якая сымбалізуе любоў паэта да роднага краю, ягонага перажываньні й цяргненьні за лёс свае Бацькаўшчыны.

У паэме праводзіцца алегарычнае асэнсаваньне гістарычнага працэсу развалючці 1917-га году на Беларусі. Таму зусім натуральна, што ў канцы паэмы Якуб Колас уводзіць трэйці алегарычны вобраз — Дамініка, які гвалтоўна ўрываецца ў дачыненьні Сымона з Ганнай, гэта значыць беларускіх паэтаў-адраджэнцаў з маладой нацыянальнай Беларусі. У вобразе Дамініка ня цяжка распазнаць бальшавіка, які, учыніўшы гвалт над Ганнай — нацыянальнай Беларусі — прыводзіць яе ў цяжкі, сьмерцападобны стан.

На гэтым Якуб Колас канчае паэму ў першай рэдакцыі, падаўшы толькі надзею на зварот «лёсу другога» ў выніку паўстаньня народнай стыхіі, паказанай у вобразе грознай «пунчы». Аднак, пад уражаньнем нацыянальнага ўздому ў БССР у пачатку 20-ых гадоў — у часы слаўтае «нацдэмаўшчыны» — Якуб Колас адпаведна перарэдагоўвае канец паэмы, і ў выданьні 1925-га году дае ёй іншую разьвязку. Ганна — алегарызаваны вобраз маладой-нацыянальнай Беларусі — пасля замаху на яе Дамініка (алегарычнага вобразу бальшавізму) стаецца псыхічна ненармальнай, але прыбылі да яе Сымон — «паэт адраджэнца» тука-мі свае музыкі вяртае яе да розуму.

мастацкая праграма пад заклікам «Таленты прысутных», у якой прыймала ўдзел дзесяць асобаў. Лепшыя выканальнікі атрымалі ўзнагароды ў форме кружэлкі беларускіх песняў і народных танцаў, беларускіх кніжак і інш. Да удачы вечарыны асабліва прычынніліся сябры В. Станкевіч, Хв. Хаміцэвіч, Павал Алеска й Аўген Лысюк.

У НЬЮЁРКАЎСКІХ СПАРТОЎЦАЎ

Хаця ў горадзе Нью Ёрку гэтае зімы амаль зусім ня было сьнегу, аднак для нашай моладзі яна была найлепшай, калі ходзіць пра зімовы спорт. Нашая моладзь эзьдзіла чатыры разы ў Кэцкільскія горы на лыжы, не зважаючы на тое, што яны аддаленыя ад Нью Ёрку 230 кілямэтраў. Апрача гэтага, абодвы аддзел ЗБМА Нью Ёрк і Нью Брансвік супольна эзьдзілі на канькі ў прыгожы парк Брукліну — Флешынг Мэдоў.

Нью Ёрскі Аддзел ЗБМА ў лютым сёлета наладзіў турнір за першае месца ў пінг-понгу. Удзел гэтым разам прыымалі, апрача хлопцаў, і дзяўчаты. Пяршыньство ўзялі: ад дзячатаў Слава Цэлеш і ад хлопцаў Якуб Шапалюк.

У Задзіночаных Штатах Амэрыкі цяпер найбольш папулярны від спорту — боўлінг. Гуляюць у яго мужчыны й жанчыны бяз розьніцы веку. Беларуска моладзь зацікавілася гэтым спортам яшчэ ў 1952 годзе, але толькі нядаўна адбыўся першы турнір на чэмпіёнства ЗБМА ў Нью Ёрку. У турніры прыымалі ўдзел В. Мельяновіч, В. Паланевіч, А. Несьцяровіч, М. Заморскі, А. Каваль, В. Лысюк, М. Казылякоўскі, В. Станкевіч, Б. Яновіч і П. Алескі.

Першае месца здабыў П. Алескі, набіваючы 994 пункты, другое — М. Казылякоўскі — 981 пунктаў і трэйцае А. Несьцяровіч — 909 пунктаў.

Міхась Палышук

*

Прысьвячаючы паэму ў новай рэдакцыі беларускай моладзі, Якуб Колас гэтым самым ставіць перад ёй заданьне ажыццявіць «мараль» ягонага «Казкі жыцця» — абудзіць да розуму, да жыцця шакаваную бальшавізмам нацыянальнаю Беларусь.

*

Такая асцяна свабоднай беларускай літаратурнай крытыкай алегарычнага зьместу паэмы «Сымон Музыка» — гэтага найвыдатнейшага твору Якуба Коласа, напісанага яшчэ духова вольным паэтам, хоць свае думкі і пачуцьці ён быў ужо змушаны старанна замаскоўваць ад узрастаючай бальшавіцкай цэнзуры. Няма нічога дзіўнага, што казённая крытыка ў БССР і да сьняняшняга дня ніяк ня можа справіць зьместу гэтай запаветнай Коласавай «Казкі жыцця».

А. З.

НАШЫЯ ПРАДСТАЎНІЦТВЫ

АНГЕЛЬШЧЫНА:

Mr. Aleksander Laszuk, 97 Moore Park Rd., London, S. W. 6.

АЎСТРАЛІЯ:

Mr. A. Vasilenia, 39 Edwin St., Croydon, N. S. W.

Mr. A. Maroz, 109 Morrison Rd., Midland Junction, W. A.

Mr. M. Nikan, 14 Steel St., Spotswood—Melbourne, Vic.

Mr. W. Akavity, 80 Tapley Hill Rd., Royal Park, S. A.

БРАЗЫЛІЯ:

Mr. C. Cimafejčyk, Prasa 78, Tridentes, Curitiba — Parana.

ЗАДЗІНОЧАННЫЯ ШТАТЫ:

Mrs. L. Bielenis, 2042 W. St. Paul Ave., Chicago 47, Ill.

Mr. B. Danilovich, 303 Howard St., New Brunswick, N. J.

Mr. Ul. Duniec, 814 Broadway Ave., Cleveland 13, Ohio.

КАНАДА:

Mr. K. Akula, 57 Riverdale Ave., Toronto, Ont.

ФРАНЦЫЯ:

Union des Travailleurs Biélorussiens en France, 26, rue de Montholon, Paris 9.

Mr. W. Kasztelan, 33 rue Kleber, Mouvaux (Nord).

Беларускі тыднёвік палітыкі, культуры й грамадзкага жыцця.

Выдавец: Уладзімер Бортнік

РЭДАКЦЫЯ КАЛЕГІЯ